

ЗАКОНОДАВСТВО В СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ

**методичні рекомендації
до виконання індивідуальних завдань**

Запоріжжя 2026

УДК 349.2:331.45 (072)
318

Рекомендовано Науково-методичною радою
ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
(протокол № 4 від 30.01.2026 р.)

Укладач

Черних Є.М., канд. юрид. наук, доцент.

318 **Законодавство в сфері безпеки праці** : методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань / уклад. Є. М. Черних. Запоріжжя : ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2026. 26 с.

У навчально-методичному виданні наведено ситуативні завдання, які складають індивідуальне завдання за навчальною дисципліною «Законодавство в сфері безпеки праці», а також методичні рекомендації щодо виконання ситуативних завдань, критерії оцінювання результатів їх виконання та рекомендовані джерела.

УДК 349.2:331.45 (072)

© ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2026

Зміст

Вступ	3
Ситуативні завдання	4
Рекомендації щодо виконання завдань.....	17
Бали за виконання завдань	23
Рекомендовані джерела	24

ВСТУП

В університеті МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА навчальна дисципліна «Законодавство в сфері безпеки праці» є одним із вибіркових компонентів підготовки здобувачів вищої освіти за рівнем «Магістр». Програма вивчення цієї дисципліни передбачає набуття знань та практичних навичок, які необхідні для розв'язання теоретичних та/або практичних задач і проблем у сфері цивільної безпеки, а також для оцінювання відповідності правових, організаційних, технічних заходів щодо забезпечення техногенної безпеки та безпеки праці вимогам законодавства під час професійної діяльності.

Цілі навчання

Загальна мета:

1. Сформувати вміння набуття теоретичних знань з права та опанувати правові акти нормативного характеру.
2. Розвивати у здобувачів вищої освіти навички володіння стилем юридичного мислення, технікою вирішення ситуативних завдань.
3. Розвивати спроможності використовувати теоретичні знання в сфері права та джерела права у практичній діяльності.
4. Сприяти формуванню вмінь щодо використання нормативно-правових актів та актів тлумачення права шляхом самостійної роботи.

Певні цілі:

1. Засвоїти навчальну дисципліну за тематикою робочої програми.
2. Розвинути навички аналітичного та пошукового аналізу нормативно-правових актів та актів тлумачення права.
3. Використовувати теоретичні знання при вирішенні ситуативних завдань.
4. Сприяти засвоєнню юридичної термінології, необхідної для вирішення ситуативних завдань професійної діяльності.

Методичні рекомендації розроблені на підставі робочої програми навчальної дисципліни «Законодавство в сфері безпеки праці». Вони складаються із ситуативних завдань до кожного з двох модулів. Здобувачі вищої освіти можуть ознайомитися з критеріями оцінювання завдань та рекомендованими джерелами.

СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ

Кожен здобувач вищої освіти повинен виконати два ситуативних завдання. Всі завдання поділені на дев'ять варіантів. Кожен варіант містить два завдання. Варіант обирається самостійно в залежності від першої літери прізвища здобувача: 1 варіант (А,Б,В), 2 – (Г,Г',Д,Е), 3 – (Є,Ж,З), 4 – (И,І,Ї,Й,К), 5 – (Л,М,Н), 6 – (О,П,Р), 7 – (С,Т,У), 8 – (Ф,Х,Ч), 9 – (Ш,Щ,Ю,Я). Відповіді в письмовій формі завантажуються на навчальну платформу Moodle.

Варіант 1 (прізвища на А,Б,В)

ЗАВДАННЯ 1

Директор школи уклав з громадянином Фесенко угоду, відповідно до якої Фесенко протягом двох місяців повинна була здійснити ремонт у школі. По закінченню роботи Фесенко пред'явила додаткові вимоги: по-перше, збільшити оплату (оскільки робота здійснювалася у вихідні дні, яка оплачується у підвищеному розмірі), та, по-друге, оплатити тимчасову непрацездатність за 5 днів.

Які правові відносини виникли у даному випадку, якою галуззю права вони регулюються?

Який вид договору було укладено сторонами (обґрунтуйте на підставі ознак договірних відносин)?

Чи підлягають задоволенню вимоги Фесенко?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Цивільний кодекс України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>)

ЗАВДАННЯ 2

Рішенням правління підприємства «Трикотаж» за появу на роботі в нетверезому стані було звільнено з роботи бухгалтера Скибу О., а нормувальника Яцько, з цієї самої причини було переведено на нижче оплачувану роботу терміном на три місяці. Обидва працівники звернулися з позовом до суду з проханням захистити їхні права.

При цьому Скиба посилалася на те, що у Правилах внутрішнього розпорядку підприємства не передбачено підстав звільнення з роботи, а Яцько вважав, що хоч в цих Правилах і містяться норми про «переведення на нижче оплачувану роботу терміном до 3-х місяців», однак ця норма суперечить трудовому законодавству, яке не передбачає такого

дисциплінарного стягнення. *Зробіть правовий аналіз наведених фактів. Відповідь обґрунтуйте посиланням на законодавчі акти.*

Чи є правильними аргументи позивачів?

Чи є правомірними дії роботодавця?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Конституція України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>)

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Варіант 2 (прізвища на Г,Ґ,Д,Е)

ЗАВДАННЯ 1

Громадянин Тищенко, пенсіонер за віком, вирішив влаштуватися на роботу. У зв'язку з цим він звернувся до роботодавця з проханням прийняти його на постійну роботу. Керівник підприємства погодився прийняти його на один рік, враховуючи його пенсійний вік. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді з посиланням на трудове законодавство України.

В яких випадках може бути укладено строковий трудовий договір?

Чи є пенсійний вік перешкодою для укладення безстрокового трудового договору?

Чи мав право роботодавець укласти з Тищенко строковий трудовий договір?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

ЗАВДАННЯ 2

Під час аварії на виробництві загинув працівник. На утриманні загиблого були дружина 45 років, син 20 років – здобувач вищої освіти (денної форми навчання), донька 6 років, мати – пенсіонерка за віком. Дайте відповіді на такі запитання:

- 1. Якими правовими актами регулюються питання страхових виплат сім'ї загиблого?*
- 2. Які страхові виплати передбачено у разі смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку на виробництві?*
- 3. Чи впливає вина загиблого працівника на страхові виплати?*

4. Хто з членів сім'ї потерпілого має право на соціальне забезпечення?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Закон України «Про охорону праці» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>)

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>)

Варіант 3 (прізвища на Є,Ж,З)

ЗАВДАННЯ 1

Коллективним договором спільного канадсько-українського підприємства передбачено прийняття на роботу всіх працюючих тільки у формі укладення контракту. Контракт передбачав в усіх випадках повну матеріальну відповідальність працівників за завдану підприємству шкоду, переведення на менш оплачувальну роботу в порядку дисциплінарного стягнення працівників на строк до трьох місяців, можливість припинення контракту при розголошенні комерційної таємниці або «відсутності посмішки на обличчі працівника при спілкуванні з клієнтами фірми, які приїхали з Канади чи США».

1. Чи правомірна контрактна форма для всіх працівників підприємства?

2. Чи правомірне включення до змісту контракту таких положень? В чому особливість контрактної форми трудового договору?

3. Які правові наслідки незаконного укладення контракту?

4. Аргументуйте відповіді теоретичними твердженнями та посиланнями на приписи трудового законодавства і роз'яснення Конституційного Суду України.

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>),

Рішення Конституційного Суду України від 09.07.1998. № 12-рп/98. (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text>)

ЗАВДАННЯ 2

При проведенні ревізії було встановлено, що бухгалтер Ткачук П. 15 червня минулого року через недбалість допустила в одному з документів грубу помилку. На підставі акту ревізії керівник підприємства через два місяці після виявлення проступку оголосив бухгалтеру догану.

Чи правомірно накладено стягнення?

Обґрунтуйте висновки посиланням на трудове законодавство України.

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Варіант 4 (прізвища на И,І,Ї,Й,К)

ЗАВДАННЯ 1

Працівник уклав контракт про прийняття на роботу слюсарем-наладчиком, в якому сторонами було передбачено, що він зобов'язувався в разі потреби працювати надурочно без додаткової винагороди і без відповідного наказу, а за це йому надавалась відпустка тривалістю 48 календарних днів у літній час.

Відпрацювавши 6 місяців, працівник подав заяву про надання чергової відпустки. Директор підприємства, враховуючи те, що він до цього часу надурочно ще не працював, так як такої потреби не виникало, розпорядився надати йому відпустку тривалістю 24 календарних дня, як і решті працівників підприємства.

Коли працівник через 48 календарних днів повернувся з відпустки, то виявив, що його вже звільнено з роботи за прогул. Він звернувся з позовом до суду про поновлення на роботі.

1. Чи можна було укласти з працівником трудовий контракт за вказаною посадою?

2. Охарактеризуйте контракт як засіб індивідуально-правового регулювання трудових відносин. Ваше ставлення до умов контракту працівника?

3. Які наслідки укладення контракту, яке суперечить законодавству, навіть за згодою працівника?

4. Чи правомірно було звільнено працівника за прогул? Аргументуйте відповіді посиланнями на приписи чинного законодавства та офіційне роз'яснення Конституційного Суду України.

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>),

Рішення Конституційного Суду України від 09.07.1998. № 12-рп/98. (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text>)

ЗАВДАННЯ 2

Громадянин Громов В., що працює на промисловому підприємстві налагоджувальником верстатів, отримав травму на виробництві, що спричинило йому втрату працездатності на певний термін. Комісією з розслідування нещасного випадку було встановлено, що травма сталася внаслідок того, що Громов В. не використовував захисні засоби, які вимагаються роботодавцем.

Дайте письмові відповіді на питання. Відповіді аргументуйте з посиланням на нормативно-правові акти:

- 1. Які види юридичної відповідальності можна застосувати до Громова за порушення вимог щодо охорони праці?*
- 2. Чи може Громов розраховувати на страхові виплати у зв'язку із тимчасовою втратою працездатності? На які саме види виплат він може розраховувати?*
- 3. Чи впливає вина Громова у порушенні норм про охорону праці на розмір страхових виплат?*

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Закон України «Про охорону праці» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>)

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>)

Варіант 5 (прізвища на Л,М,Н)

ЗАВДАННЯ 1

При прийомі на роботу на посаду інженера адміністрація підприємства запропонувала гр. Волкову Д. укласти трудовий договір у

формі контракту, який розроблений на підприємстві. Із змісту контракту Волков Д. дізнався, що він встановлює додаткові умови, які не передбачені трудовим законодавством, щодо обов'язків, відповідальності працівника та підстав дострокового розірвання трудового договору за ініціативою адміністрації. Розуміючи, що такі умови погіршують його становище у порівнянні із трудовим законодавством, Волков Д. запропонував укласти не контракт, а трудовий договір на невизначений строк. Проте, адміністрація йому відмовила, посилаючись на те, що контрактна форма виправдана, тому що краще забезпечує інтереси підприємства, і саме така форма трудового договору передбачена правовими актами підприємства, зокрема, колективним договором.

Дайте відповіді на питання. Відповіді аргументуйте з посиланням на нормативно-правові акти:

1. В яких випадках укладається трудовий контракт: з якими працівниками, на яких правових підставах?
2. Чи можна вважати локальні нормативні акти підприємства достатньою правовою підставою контрактної форми трудового договору?
3. Чи передбачає запропонована Волкову посада можливість укладання контракту?
4. Чи може контракт погіршувати правове положення працівника у порівнянні з трудовим законодавством?
5. Чи правомірна відмова Волкову Д. укласти трудовий договір не в формі контракту?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>).

Рішення Конституційного Суду України від 09.07.1998. № 12-рп/98. (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text>)

ЗАВДАННЯ 2

Внаслідок порушення правил безпеки експлуатації транспорту на виробництві водій Шувалов С. необережно спричинив легкі тілесні ушкодження здоров'я іншому працівнику підприємства та пошкодив транспортний засіб підприємства. В ході розслідування було встановлено, що Шувалов С. знаходився у стані сп'яніння.

Дайте письмові відповіді на питання з посиланням на нормативно-правові акти:

1. До яких видів юридичної відповідальності можна притягнути Шувалова за вчинені дії, на підставі яких норм права?
2. Чи можна Шувалова звільнити з підприємства (вказіть нормативну підставу), якщо раніше до нього не застосовували дисциплінарну відповідальність?
3. Чи можна одночасно із застосуванням заходів юридичної відповідальності застосувати до Шувалова позбавлення премії, що передбачена системою оплатою праці на підприємстві?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Закон України «Про охорону праці» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>)

Кодекс України про адміністративні правопорушення (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>)

Кримінальний кодекс України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>)

Цивільний кодекс України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>)

Закон України «Про оплату праці» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>)

Варіант 6 (прізвища на О,П,Р)

ЗАВДАННЯ 1

При укладенні трудового договору з Власенко про роботу на посаді інженера-конструктора роботодавець запропонував у зазначений договір включити наступні умови: про режим роботи та відпочинку; про умови оплати праці; про дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку організації; про зобов'язання протягом перших двох років роботи не використовувати щорічну або інші види відпусток; про зобов'язання не брати участі у страйку; про зобов'язання не працювати за сумісництвом у іншого роботодавця. За згодою Власенка трудовий договір був укладений.

Чи правомірні дії роботодавця? Який порядок укладення трудового договору, в якій формі та який його зміст?

Обґрунтуйте відповіді посиланнями на норми трудового законодавства України.

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

ЗАВДАННЯ 2

Донцов А.Б., який працює на заводі токарем, звернувся до комісії по трудових спорах 26.10.2025 р. із заявою про оскарження притягнення його 19.10.2025 р. до дисциплінарної відповідальності у вигляді догани за запізнення, якого фактично не було, оскільки до місця роботи він прибув вчасно, однак був затриманий на 1,5 години на прохідній підприємства для перевірки виниклих у начальника служби охорони підозр, які згодом не підтвердилися, про те, що Донцов А.Б. з'явився на роботу у нетверезому стані. Комісія розглянула трудовий спір 09.11.2025 р., але розгляд відбувся за відсутності працівника, який на той момент перебував на лікуванні в іншому місті і про час розгляду справи не знав. Було прийнято рішення, в якому зазначалося, що догана винесена на законних підставах. 10.11.2025 р. Донцов А.Б. отримав копію рішення комісії по трудових спорах, з яким він був повністю незгодний.

Чи допустив Донцов А.Б. порушення строків звернення до комісії по трудових спорах?

Які встановлено строки звернення до комісії по трудових спорах? Які наслідки їх порушення? Чи можливе їх поновлення?

Які встановлено строки розгляду трудового спору в комісії по трудових спорах? Чи дотримані вони в даному випадку?

Визначте коло осіб, які беруть участь в розгляді справи комісією по трудових спорах. Чи обов'язкова присутність працівника? Які наслідки його відсутності?

Чи законні дії комісії по трудових спорах в частині розгляду справи за відсутності Донцова А.Б.?

Чи може Донцов А.Б. оскаржити рішення комісії по трудових спорах і у який спосіб?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Варіант 7 (прізвища на С,Т,У)

ЗАВДАННЯ 1

Громадянин Райхель, за фахом художник, уклав з кафе договір на виготовлення і встановлення вітрини-вітражу. Розпочавши роботу і виконавши її майже наполовину він захворів, і прохворів протягом 3 тижнів. Після одужання він продовжував розпочату роботу, але звернувся до власника кафе з вимогою оплатити допомогу в результаті тимчасової непрацездатності за час хвороби.

Чи підлягають його вимоги задоволенню? Проаналізуйте ситуацію з посиланням на законодавство. Нормами якої галузі права регулюються відносини, що виникли між сторонами? Який вид договору тут має місце (обґрунтуйте відповідь на підставі ознак договірних відносин)?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Цивільний кодекс України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>)

ЗАВДАННЯ 2

Управління Державної служби України з питань праці у Закарпатській області провело інспекційне відвідування підприємця по місцю здійснення підприємницької діяльності, в результаті якого було виявлено допуск найманого працівника до роботи без укладеного трудового договору та без повідомлення податкових органів, за що підприємця було притягнуто до адміністративної відповідальності. У ході судового розгляду справи було встановлено, що фактичною підставою проведення інспекційного відвідування стала інформація, отримана із анонімних джерел в ході проведення профілактичних заходів, про те, що підприємець може використовувати найманих працівників без оформлення трудового договору. У позові підприємець просить суд визнати постанову про притягнення його до адміністративної відповідальності протиправною і скасувати її.

Дайте письмові відповіді на питання з посиланням на нормативно-правові акти:

- чи є законною підставою проведення перевірки суб'єкта господарювання анонімна заява? (посилайтеся на норми права).
- чи підлягає задоволенню позовна заява підприємця?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>)

Варіант 8 (прізвища на Ф,Х,Ч)

ЗАВДАННЯ 1

Наказом начальника локомотивного депо станції Запоріжжя машиніст електровозу Павленко був переведений на роботу машиністом тепловозу. Павленко відмовився працювати машиністом тепловозу, вважаючи це переведення незаконним. Наказом від 14 лютого поточного року Павленко був звільнений з роботи за прогул. Дізнавшись про це, він подав позов до суду про поновлення його на роботу машиністом електровозу.

Представник локомотивного депо, що брав участь у судовому засіданні, заперечував проти задоволення позову, посиляючись на те, що позивач має право на керування як електровозом, так і тепловозом, а тому адміністрація має право переводити його з одного виду локомотива на інший, оскільки в цьому випадку не змінюється рід діяльності.

Розкрийте значення поняття «прогул».

Що слід розуміти під переведенням на іншу роботу? Яке рішення повинен винести суд?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

ЗАВДАННЯ 2

Токін працював на посаді помічника-машиніста тепловоза металургійного заводу. Наказом № 600/д від 02.12.2013 року він був звільнений з посади на підставі п.3 ст.40 КЗпП України за систематичне невиконання без поважних причин обов'язків, покладених трудовим договором і правилами внутрішнього трудового розпорядку. Токін вважав звільнення з займаної посади незаконним та безпідставним, тому звернувся до суду з позовом, в якому зазначив, що за час роботи сумлінно виконував свої трудові обов'язки, не вчиняв жодних винних дій, однак керівництво підприємства неодноразово погрожувало

звільненням.

З наказом про звільнення з роботи Токін не був ознайомлений під розпис в перебігу 3-х робочих днів, копії наказів не видавалися.

Його було звільнено без попередження під час, коли він з 02.12.2013 року перебував на лікарняному.

Токін просив суд визнати дії відповідача протиправними та незаконними та вимагав від відповідача поновити його на роботі на посаді помічника-машиніста тепловоза з 02 грудня 2013 року; стягнути з відповідача середній заробіток за час вимушеного прогулу та 4000 грн. матеріальних збитків, завданих за час вимушеного прогулу; стягнути судові витрати.

Чи правомірні вимоги Токіна, чи має суд їх задовільнити?

Що розуміють під матеріальними збитками, завданих працівнику?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Варіант 9 (прізвища на Ш,Щ,Ю,Я)

ЗАВДАННЯ 1

Позивач Савченко звернувся до суду з позовом до ДП «ВК «Краснолиманська» про стягнення компенсації за невикористану відпустку. В обґрунтування своїх позовних вимог вказав, що перебував у трудових відносинах з відповідачем з 12.11.1997 року по 20.12.2013 року, де працював за фахом гірника з ремонту гірничих виробок, машиністу електровозу, гірником очисного вибою. Наказом № 44к від 20.12.2013 року був звільнений у зв'язку з переходом на пенсію. За час роботи на підприємстві йому неправильно були розраховані дні відпустки, у зв'язку з чим він не отримав належну йому компенсацію за 22 невикористані дні основної та додаткової відпустки. У зв'язку з невиплатою компенсації позивач вважає, що йому завдано моральну шкоду, яку він оцінює в 1200 грн. Просить суд зобов'язати відповідача донарахувати позивачу 22 невикористаних дні основної та додаткової відпустки, виплатити відповідну компенсацію за 22 дні невикористаної відпустки та стягнути моральну шкоду в розмірі 1200 грн.

Норми якої галузі права повинні бути застосовані при вирішенні справи по суті?

Які види відпочинку існують за законодавством України?

Які правила компенсації за невикористану відпустку?

Чи має суд задовільнити вимоги Савченко?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

Закон України «Про відпустки» (Електронний доступ:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>)

ЗАВДАННЯ 2

Паршин допустив прогул 31 січня 2005 р., наказом від 28 лютого він був звільнений з роботи по п. 4 ст. 40 КЗпП України. Цього дня Паршина на роботі не було. Він з'явився на роботу тільки 15 березня і пред'явив лікарняний лист за період з 28 лютого по 14 березня, проте у відділі кадрів прийняти від нього лікарняний лист відмовилися і видали наказ про звільнення. Паршин звернувся до суду з позовом про відновлення на роботі.

Чи законно був звільнений Паршин?

В яких випадках відбувається поновлення на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу?

Яке рішення повинен прийняти суд?

Нормативні підстави вирішення завдання:

Кодекс законів про працю України (Електронний доступ:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ СИТУАТИВНИХ ЗАВДАНЬ

Загальні

Виконання завдань потребує надання письмових відповідей. Відповіді потрібно обов'язково обґрунтовувати статтями нормативно-правових актів, а також за можливості їх роз'ясненнями чи судовою практикою.

Обсяг відповідей має бути достатнім для повного висвітлення поставлених питань. Разом з тим, розумно лаконічними, щоб не перетворюватися на есе.

Відповіді мають бути чіткими і ствердними, відповідати умовам завдання і не ґрунтуватися на припущеннях.

Виконання завдань передбачає опанування матеріалу лекції за відповідною тематикою, звернення до рекомендованих підручників та іншої літератури за навчальною дисципліною, а також використання нормативно-правових актів, а за необхідності – актів тлумачення права, роз'яснення судової практики тощо. Необхідні нормативно-правові акти та інші правові акти рекомендовано шукати на офіційному порталі Верховної Ради України – <https://zakon.rada.gov.ua>

Вкрай важлива самостійність думок здобувача освіти, вміння логічно аргументувати, вибудовувати власну правову позицію, тому відповіді не мають механічно відтворювати інформацію з юридичних консультацій. Плагіат знецінює відповіді.

Варіант 1

до завдання 1.

Слід звернути увагу на схожість трудового договору, який породжує трудові відносини між сторонами, з цивільними договорами, які породжують між сторонами цивільні правові відносини. Вид договору і правових відносин, що описані в завданні, потрібно визначити, виходячи із характерних ознак трудового і цивільного договорів. Точна кваліфікація правового виду договору між сторонами дає можливість дати відповідь на питання про правомірність вимог Фесенко.

до завдання 2.

Завдання складене за питанням дисциплінарної відповідальності в трудових відносинах, що регулюється КЗоТ України. Для відповіді щодо

правомірності дій роботодавця потрібно враховувати фактичні підстави притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності; згадати види дисциплінарних стягнень, передбачених КЗоТ України, і порівняти із примусовими заходами, вказаними в завданні. Потрібно визначитися, чи міг роботодавець застосувати вказані примусові заходи до працівників.

Крім того, потрібно згадати, які правові акти визначають дисциплінарні правопорушення та відповідальність за них (за темою «Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці»), і порівняти їх з тими, на які посилаються працівники, а також потрібно враховувати різницю між правовими актами (тема «Правові акти»), та як співвідносяться правові акти між собою за юридичною силою в залежності від їх виду.

Варіант 2

до завдання 1.

Завдання пов'язане з питаннями про поняття трудового договору, види трудового договору, укладення трудового договору, які регулюються КЗоТ України. Для відповідей на поставлені питання потрібно знати умови, за яких з працівником може бути укладено строковий трудовий договір; та чи є перешкодою для укладання безстрокового трудового договору пенсійний вік.

до завдання 2.

Завдання ґрунтується на темі про гарантії прав на охорону праці. Слід визначити нормативно-правові акти, які регулюють правові відносини, що описані в завданні. На підставі норм права встановити, які страхові виплати передбачені в разі загибелі працівника на виробництві, хто з членів сім'ї загиблого має на них право. Зверніть увагу на питання вини загиблого і чи впливає вина на страхові виплати.

Варіант 3

до завдання 1

Фабула завдання стосується теми трудового договору (трудоного контракту) як фактичної підстави виникнення трудових відносин. Ці питання регулюються Кодексом законів про працю України та деякими окремими законами. Вирішуючи завдання слід враховувати, що трудовий контракт є особливим різновидом трудового договору, і знати його особливості. Потрібно згадати ознаки трудового контракту, за якими він відрізняється від трудового договору на невизначений строк, враховуючи

роз'яснення Конституційного Суду України, що надані в рішенні від 09.07.1998. № 12-рп/98, зокрема, чи можуть положення трудового контракту погіршувати стан працівників відносно трудового законодавства. Важливим є питання про те, на яких суб'єктів поширюється контрактна форма трудового договору.

до завдання 2.

Завдання розроблено за питаннями дисциплінарної відповідальності, які регулюються Кодексом законів України про працю. Слід визначитися, чи є в діяннях бухгалтера підстави для притягнення до дисциплінарної відповідальності у вигляді догани, за якою нормою права. Важливо звернути увагу на вимоги щодо порядку притягнення до дисциплінарної відповідальності, і чи були вони дотриманні.

Варіант 4

до завдання 1.

Завдання стосується питань трудового договору (трудового контракту), робочого часу і часу відпочинку та дисциплінарної відповідальності. Ці питання регулюються Кодексом законів про працю України та деякими окремими законами. Слід враховувати, що трудовий контракт є особливим різновидом трудового договору, та знати його особливості. Важливим є питання про те, на яких суб'єктів поширюється контрактна форма трудового договору, та чи можна було її застосовувати до вказаного працівника. Потрібно згадати ознаки трудового контракту, за якими він відрізняється від трудового договору на невизначений строк, враховуючи роз'яснення Конституційного Суду України, що надані в рішенні від 09.07.1998. № 12-рп/98, зокрема, чи можуть положення трудового контракту погіршувати стан працівників відносно трудового законодавства. Треба знати наслідки укладення контракту, який не відповідає вимогам законодавства.

до завдання 2.

Завдання містить тематику питань про юридичну відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці та соціального страхування у зв'язку із тимчасовою втратою працездатності. Щодо притягнення до відповідальності: треба ретельно проаналізувати питання, до яких видів юридичної відповідальності можна притягнути Громова. Слід звернути увагу на правові підстави: за якими статтями (нормами), яких правових актів кваліфікується правопорушення Громова. Питання № 2 і № 3

вирішуються на підставі статей Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Слід конкретизувати види виплат за соціальним страхуванням, на які може розраховувати Громов.

Варіант 5
до завдання 1

Фабула завдання стосується теми трудового договору (трудоного контракту) як фактичної підстави виникнення трудових відносин. Ці питання регулюються Кодексом законів про працю України та окремими законами. Вирішуючи завдання слід знати особливості контрактної форми трудового договору. Слід враховувати, що трудовий контракт є особливим різновидом трудового договору. Потрібно згадати ознаки трудового контракту, за якими він відрізняється від трудового договору на невизначений строк, враховуючи роз'яснення Конституційного Суду України, що надані в рішенні від 09.07.1998. № 12-рп/98.

Важливим тут є питання про те, на яких суб'єктів поширюється контрактна форма трудового договору.

Відносно аргументу адміністрації, що контрактна форма найкращим чином забезпечує інтереси підприємства, слід поставити питання, чи відповідає односторонність інтересів характерним ознакам трудових відносин.

Щодо аргументу адміністрації, що контрактна форма передбачена правовими актами підприємства, слід визначити, яким видом правових актів регулюється контрактна форма трудового договору.

до завдання 2

Фабула завдання розроблена на підставі питання про притягнення працівника до юридичної відповідальності у трудових правовідносинах. Слід враховувати, що в трудових правовідносинах можуть виникати різні за видами правопорушення, які, відповідно, передбачають притягнення винної особи до різних видів юридичної відповідальності. Тож, потрібно визначитися, чи одне або декілька правопорушень було вчинено. Треба звернути увагу на фактичні умови (обставини, наслідки, стани), за яких можна притягнути працівника до певного виду юридичної відповідальності. Вибір того чи іншого виду відповідальності та підстави застосування відповідальності треба аргументувати, посилаючись на норми права. Слід звернути увагу на те, що працівник знаходився в нетверезому стані, що впливає на кваліфікацію правопорушення.

Друге питання вирішується на підставі норм КЗоТ України про дисциплінарну відповідальність.

Третє питання вирішується на підставі норм КЗоТ України про дисциплінарну відповідальність та Закону України «Про оплату праці».

Варіант 6
до завдання 1

Завдання стосується питань про порядок укладення трудового договору, про форму трудового договору та про зміст трудового договору, які регулюються Кодексом законів України про працю. Важливо обґрунтувати відповіді посиланнями на статті трудового законодавства.

до завдання 2

Завдання розроблене на підставі питань про притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності, про розгляд індивідуальних трудових спорів, про порядок розгляду справ в комісії по трудових спорах підприємства (КТС), про оскарження рішень КТС, які регулюються Кодексом законів України про працю. Треба звернути увагу на строки, передбачені трудовим законодавством у таких правових відносинах.

Варіант 7
до завдання 1

Завдання передбачає вміння розрізняти трудові правові відносини від схожих цивільних правових відносин, які виникають на підставі договорів. Інакше кажучи, потрібно аргументовано розрізняти трудовий договір від цивільного договору. Відповіді потрібно обґрунтувати посиланнями на статті законодавства та наукові положення.

до завдання 2

Завдання розроблене за питанням про державний контроль і нагляд у сфері охорони і безпеки праці. Завдання вирішується за нормами Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», який закріплює принципи і нормативні вимоги до державного контролю у вказаній сфері відносин. Слід пам'ятати, що перевірки суб'єктів господарської діяльності здійснюються виключно уповноваженими контролюючими та наглядовими органами та їх посадовими особами на фактичних підставах, визначених законодавством.

Варіант 8

до завдання 1

Завдання розроблене за питаннями про переведення працівника на іншу роботу, про поняття «прогул» та дисциплінарної відповідальності за нього, які врегульовані Кодексом законів України про працю. Слід звернути увагу на правила щодо переведення працівника на іншу роботу.

до завдання 2

Завдання розроблене за питаннями про розторгнення трудового договору за ініціативою роботодавця, про порядок звільнення працівника з роботи, і про відшкодування працівнику матеріальних збитків, завданих роботодавцем, які врегульовані Кодексом законів України про працю. Відповіді потрібно обґрунтувати посиланнями на статті трудового законодавства.

Варіант 9

до завдання 1

Завдання розроблене за питаннями про час відпочинку і про правила грошової компенсації працівнику за невикористану відпустку, які регулюються Кодексом законів України про працю та Законом України «Про відпустки». Відповіді потрібно обґрунтувати посиланнями на статті трудового законодавства.

до завдання 2

Завдання розроблене за питаннями про порядок звільнення працівника за ініціативою роботодавця та про правила поновлення працівника на роботі, які регулюються Кодексом законів України про працю. Відповіді потрібно обґрунтувати посиланнями на статті трудового законодавства.

БАЛИ ЗА ВИКОНАННЯ СИТУАТИВНИХ ЗАВДАНЬ

Кожне завдання оцінюється від 0 до 10 балів. Загальна максимальна оцінка за два завдання 20 балів.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Бали	Критерії оцінювання завдань
9-10	Виконано два завдання. Відповіді повні, точні, обґрунтовані і аргументовані з посиланнями на норми права, акти тлумачення права, судову практику, правову доктрину.
7-8	Виконано два завдання. Відповіді містять окремі змістовні неточності та помилки, або є <i>не значні зауваження</i> щодо обґрунтування чи аргументації.
4-6	Виконано два завдання. Відповіді поверхові, фрагментарні, містять <i>значні</i> неточності та помилки, або є <i>значні</i> зауваження щодо обґрунтування чи аргументації.
1-3	Виконано тільки 1 з двох завдань. Відповіді не повні або не точні в значній частині, є інші <i>суттєві недоліки</i> . Нема посилань на норми права, або посилання помилкові.
0	Не виконано жодного завдання

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА АКТИ ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА

1. Конституція України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>)
2. Закон України «Про охорону праці» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>)
3. Кодекс законів про працю України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>)
4. Цивільний кодекс України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>)
5. Кримінальний кодекс України (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>)
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>)
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>)
8. Закон України «Про колективні договори і угоди» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>).
9. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>)
10. Закон України «Про відпустки» (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>)
11. Рішення Конституційного Суду України від 25.12.1997 г. № 9-зп (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97#Text>)
12. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.1998. № 12-рп/98. (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text>)
13. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 6 листопада 1992 р. № 9. (Електронний доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92#Text>)

НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кошель В.І., Сав'юк Г.П., Дзундза Б.С. Основи охорони праці: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 182 с.
2. Основи охорони праці: підручник. / М.С. Одарченко, А.М. Одарченко, В.І. Степанов, Я.М. Черненко. Харків: Стиль-Издат, 2017. 334 с.
3. Голінько В.І. Основи охорони праці: підручник. М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – 2-ге вид. Дніпропетровськ: НГУ, 2014. 271 с.
4. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: підручник. 5-е вид. / за ред. М.П. Гандзюка. Київ: Каравела, 2011. 384 с. <https://studies.in.ua/bjd-gandzyuk>
5. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум : навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2009. 540 с.
6. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці: підручник. Львів: УАД, 2006. 336 с.
7. Основи охорони праці: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
8. Основи охорони праці / К.Н.Ткачук та ін. Київ: Основа, 2006. 448 с.
9. Основи охорони праці /В.В. Березуцький та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: Факт, 2005. 480 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): навч. посіб. / за заг. ред. І. П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2010. 648 с.
2. Міжнародне законодавство про охорону праці (конвенції та рекомендації МОП) : у 3 т. Київ: Основа. 1997.
3. Охорона праці (практикум): навч. посіб. / за заг. ред. І. П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2011. 436 с.
4. Серіков Я. О. Основи охорони праці: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2007. 227 с.
5. Проблеми охорони праці в Україні : збірник наукових праць. Київ: «ДУ «Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці».

Навчально-методичне видання

Черних Євген Миколайович

ЗАКОНОДАВСТВО В СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ:

**методичні рекомендації
до виконання індивідуальних завдань**

Самостійне електронне мережеве видання

Публікується в авторській редакції